

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії
Національного наукового центру «Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України

Здобувач ступеня доктора філософії **Осипенко Катерина Олександрівна**, 1985 року народження, громадянка України, освіта вища, у 2007 році закінчила Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури і отримала диплом освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста за спеціальністю «Промислове і цивільне будівництво», працює головним судовим експертом Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, виконала акредитовану освітньо-наукову програму третього рівня вищої освіти (PhD) «Доктор філософії» за спеціальністю 081 «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України від 29 квітня 2026 року №90/12-01, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Сімакової-Єфремян Елли Борисівни, доктора юридичних наук, професора, завідувача лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України;

Рецензентів – Поповича Євгена Миколайовича, доктора юридичних наук, професора, головного наукового співробітника лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України;

Бабакіна Вадима Миколайовича, доктора юридичних наук, професора, головного наукового співробітника лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України;

Офіційних опонентів – Шепітька Михайла Валерійовича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Бідняк Ганни Сергіївни, кандидата юридичних наук, доцента, старшого наукового співробітника науково-дослідної лабораторії превентивної діяльності та соціологічних досліджень Дніпровського державного університету внутрішніх справ,

на засіданні 17 червня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Осипенко Катерині Олександрівні на підставі публічного захисту дисертації «Судова оціночно-будівельна експертиза об'єктів незавершеного будівництва» за спеціальністю

081 «Право».

Дисертацію виконано у Національному науковому центрі «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, Харків.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Петрова Ірина Анатоліївна.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису із дотриманням вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341, від 19 травня 2023 року № 502, від 03 травня 2024 року № 507), зокрема, вона містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне завдання, яке полягає в тому, що дана дисертаційна робота за характером і змістом вирішених завдань є одним із перших в Україні комплексним науковим дослідженням теоретичних і методичних засад судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва.

Сформульовано низку концептуальних положень та обґрунтованих висновків у доведені можливості проведення оціночно-будівельної експертизи без проведення огляду об'єкту дослідження; виокремлені та схарактеризованості критерій класифікації об'єктів судової оціночно-будівельної експертизи; визначенні відповідної вартості об'єктів незавершеного будівництва, які зазнали значних ушкоджень і руйнувань запропоновані застосовувати кілька методів; розроблені алгоритмів проведення оцінювання об'єктів незавершеного будівництва витратним підходом; принципи проведення судової експертизи; створенні експертної методики з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва; розумінні належності висновку експерта; з'ясування сутності завдань судової експертизи, що має істотне значення для галузі знань 08 Право. Дисертація виконана державною мовою із дотриманням вимог до оформлення дисертації, встановлених МОН України.

Здобувачка має 12 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у періодичних фахових виданнях України, 3 – у міжнародних виданнях та 6 тез доповідей на науково-практичних конференціях, які відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, зокрема:

1. Осипенко К. О. Щодо сучасного стану методичного забезпечення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. 2022. № 1 (3). С. 1–6.

DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjpp.20220103.02>.

2. Осипенко К. О. Добирання об'єктів-аналогів під час проведення

оціночно-будівельної експертизи з визначення вартості цивільних будівель. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2023. № 4 (33). С. 129–141.

DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.4.2023.09>.

3. Осипенко К. О. Місце оціночно-будівельної експертизи об'єктів незавершеного будівництва у класифікації судових експертиз. *Національні інтереси України: науково-практичний журнал*. 2025. № 3 (8). С. 717–727.

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-3\(8\)-717-726](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-3(8)-717-726).

4. Осипенко К. О. Regarding definition of the concept of «object of unfinished construction» in forensic appraisal and construction engineering. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2025. № 1. С. 96–99.

DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2025.1.14>.

5. Осипенко К. О. Принципи проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва. *Наука і техніка сьогодні*. 2025. № 10 (51). С. 165–177.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-165-177](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-165-177).

6. Осипенко К. О. Щодо видів судово-оціночних експертиз згідно з процесуальним законодавством України. *International scientific journal «Grail of Science»*. 2025. №. 56. Р. 254–256.

DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.09.2025.031>.

7. Осипенко К. О., Кириленко С. А., Пугачова І. Л. Особливості оцінки об'єктів незавершеного будівництва. *Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 11–12 грудня 2020 р.). Одеса: ГО «Причорномор. фундація права», 2020. С. 171–173.

8. Осипенко К. О. Стан розробленості методичних рекомендацій з визначення вартості нерухомого майна – об'єктів незавершеного будівництва. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 15–16 квітня 2021 р.). Харків: Право, 2021. С. 233–234.

9. Осипенко К. О. Збір даних для проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінки об'єктів незавершеного будівництва *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали ХХ міжн. наук.-практ. конф. (м. Бухарест, Румунія, 07 травня 2022 р.). Бухарест: ГО «ВАДНД», 2022. С. 123–128.

10. Осипенко К. О. Особливості використання судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва. *Людина, кримінологія, наука*: матеріали II міжнар. наук. конф. (м. Кишинів, Молдова, 24 березня 2023 р.). Кишинев, 2022. С. 483–485.

11. Осипенко К. О. Основні ознаки визначення об'єкта незавершеного будівництва нерухомою річчю. *Судово-експертна діяльність: збереження наукового та кадрового потенціалу в умовах воєнного стану*: матеріали IV всеукр. форуму (м. Львів, 7 червня 2024 року). Львів, Дніпроперовський НДІСЕ, вид-во «Юридика», 2024. С. 281–283.

12. Осипенко К. О. Особливості проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва.

Актуальні питання судової експертизи і криміналістики», присвячена пам'яті видатного вченого, доктора юридичних наук, професора Владислава Федоренка («Федоренківські читання»): матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 15 жовтня 2025 р.). Харків. ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2025. С. 360–363.

У дискусії взяли участь голова, члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Голова разової спеціалізованої вченої ради Сімакова-Єфремян Е. Б., доктор юридичних наук професор, завідувач лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Зауважень немає.

Рецензент Попович Є. М., доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Зауваження:

1. Підрозділ 1.3. дисертаційного дослідження отримав назву «Предмет і завдання судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва», а підрозділ 1.4 – «Об'єкти дослідження під час проведення оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва та особливості їх оцінювання». На наше переконання, логічніше було б розглянути питання об'єкту та предмету судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва в межах одного підрозділу, адже вони співвідносяться як ціле та частина.

2. Невиправданим є цитування окремих положень законодавства в частині загально-відомих положень, що не викликають сумнівів і не потребують свого доведення. Наприклад, на с.124–125 дисертації відображено текст ст.ст. 384, 385, 387 Кримінального кодексу України (стосовно кримінальної відповідальності судового експерта); на с.132–133 процитовано зміст ст. 69 КПК України «Експерт» тощо. На наше переконання, цей обсяг роботи можна було використати більш раціонально, зокрема, для додаткової аргументації положень, що виносяться на захист.

3. У підрозділі 3.1 «Сучасний стан методичного забезпечення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва» розглядаються проблемні питання створення та вдосконалення експертних методик взагалі, однак, на нашу думку, недостатньо приділено уваги саме методиці судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва.

4. Значно збагатило би роботу, якби авторка присвятила увагу проблематиці наукової розробленості питань проведення натурального огляду об'єктів під час проведення судової оціночно-будівельної експертизи з

оцінювання об'єктів незавершеного будівництва.

Рецензент Бабакін В. М., доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Зауваження:

1. Надаючи загальну характеристику поняття «завдання експертизи» (підрозділ 1.3, с. 75–78), на думку рецензента, доцільно було зазначити й співвідношення цього поняття з поняттям «задачі дослідження» як кінцевої мети дослідження з процесом її досягнення у конкретному випадку.

2. На наше переконання під час розгляду правових підстав та принципів призначення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва (підрозділ 2.1) слід приділити увагу дослідженню питань призначення експертизи саме експертній установі, діям та повноваженням керівництва установи щодо організації проведення комплексної експертизи.

3. На с. 135 дисертації зазначено, що «...судовим експертом у галузі оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва може бути фізична особа, яка отримала вищу освіту, володіє спеціальними знаннями як мінімум у галузі будівництва та оцінювання нерухомості, (а в окремих випадках і земельної ділянки) та отримала сукупність кваліфікацій відповідних спеціальностей, для надання висновку з досліджуваних питань». Однак, дисертантка не зазначила ті обставини, які визначені законодавчо та унеможливають залучення особи у якості експерта (недієздатність особи, наявність не знятої судимості тощо), які мали б бути зазначені.

4. Значно збагатило б роботу, якщо під час визначення особливостей оцінювання висновку експерта, дисертантка висвітлила особливості оцінювання ймовірних висновків, складених експертом або експертами за результатами проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва.

Офіційний опонент Шепітько М. В., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Зауваження:

1. Дисертантка справедливо визначила дану роботу як «комплексне наукове дослідженням теоретичних і методичних засад судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва». Очевидно, що цей зв'язок судової експертизи проявляється через філософію, криміналістику, кримінальне процесуальне право, цивільне право та цивільне процесуальне право, тощо. При цьому цивільне законодавство надає основу для визначення предмета цього виду експертиз, оскільки визначає нерухоме майно, право власності на нерухоме майно, нерухоме майно, що є самочинним будівництвом, тощо. Саме тому важливо було б почути позицію авторки щодо впливу рекодифікації та системного оновлення приватного

(цивільного) права (див. ГК України, який втратив чинність, а також проєкт ЦК України № 15150 від 09 квітня 2026 р.) на проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва за умови прийняття відповідних змін.

2. Надбанням даної дисертаційної праці є те, що авторці вдалося зібрати та проаналізувати довідкові матеріали, аналітичні звіти та інша офіційна документація, пов'язана з виконанням оціночно-будівельних експертиз, а також здійснити узагальнення 94 висновків експерта щодо оцінки об'єктів незавершеного будівництва та провести опитування 198 респондентів, серед яких – 49 судових експертів, 92 слідчих, дізнавачів та працівників оперативних підрозділів МВС України, а також 57 адвокатів (с. 31). Слід зазначити, що узагальнення опитування респондентів міститься в додатках дисертації (додатки Б, В). Проведення подібних узагальнень надають реальну емпіричну основу для теоретичного аналізу поставленої проблеми. При цьому слід відзначити, що робота би виграла, якщо опитування судових експертів, слідчих, дізнавачів оперативних підрозділів та адвокатів було б здійснено окремо. Додатково слід відзначити, що авторка не відобразила результати узагальнення висновків експерта щодо оцінки об'єктів незавершеного будівництва та провести опитування.

3. Позитивно також слід оцінити спробу дисертантки запропонувати внести зміни до «Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення експертиз та експертних досліджень» (наказ МЮ України від 08.10.1998 р. № 53/5) щодо орієнтованого переліку вирішуваних питань оціночно-будівельної експертизи» (с. 147–153). На нашу думку, авторка правильно звернула увагу на найважливіше питання щодо відповідності виконаної оцінки нерухомого майна (зазначити об'єкт) вимогам нормативно-правових актів з оцінки майна, методології, методам, оціночним процедурам. При цьому, на нашу думку, авторці було потрібно визначити чи може у даному разі експерт відповідати на таке питання в межах виключно спеціальних знань без застосування правових знань як того вимагає законодавство (ст. 1 Закону України “Про судову експертизу”, ст. 101 КПК України та ін.).

4. У розділі 3 роботу дисертантка акцентує увагу, що для визначення вартості об'єктів незавершеного будівництва, які зазнали значних ушкоджень і руйнувань (наприклад, в результаті збройної агресії з боку РФ) доцільно застосовувати одразу кілька методів: розрахунок з використанням укрупненого одиничного показника будівельного аналогу; метод визначення вартості по укрупненим конструктивним елементам чи видам робіт; розрахунок кошторисної вартості об'єкту; метод розбивки по компонентах; метод об'єктів аналогів. На нашу думку, дисертаційне дослідження виграло б, якщо авторка надала би більш широку характеристику кожного із методів розрахунку, оскільки від цього залежить наповнення методики проведення даного виду судової експертизи.

Офіційний опонент Бідняк Г. С., кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії превентивної

діяльності та соціологічних досліджень Дніпровського державного університету внутрішніх справ. Зауваження:

1. За результатами проведених досліджень дисертанткою запропоновано класифікацію об'єктів незавершеного будівництва залежно від ступеня готовності таким чином: готовність до 15 % (або нульовий цикл); готовність 15...70 % (основний цикл); готовність від 70...99 % (стадія завершення); об'єкт із ступенем готовності 100% але не введений в експлуатацію. Авторка наводить розгорнуту характеристику кожного із виокремлених циклів незавершеного будівництва (стор. 65 та дис. 226–228). Втім, хотілося б почути обґрунтування такого підходу.

2. За змістом розділу 3 дисертації значна увага приділяється визначенню вартості об'єктів незавершеного підходу витратним підходом. Натомість визначення вартості порівняльним, дохідним та шляхом поєднання усіх методичних підходів авторкою висвітлено обмежено.

3. За змістом дисертації запропоноване авторське визначення об'єкту незавершеного будівництва (стор. 52), яке ґрунтується на аналізі існуючого законодавства, зокрема, Закону України «Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому», Національному стандарті № 2 «Оцінка рухомого майна», наказі Фонду державного майна України «Про затвердження Класифікатора державного майна», Цивільному кодексі України, Постанові Кабінету Міністрів України «Питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів». Вважаємо, що робота лише виграла від більш широкого вивчення законодавства, наприклад, Закону України «Про іпотеку», в якому також наявне визначення об'єкту незавершеного будівництва.

4. Також, характеризуючи нормативно-правову базу дослідження, на наш погляд, дисертантці необхідно було більше уваги приділити положенням Міжнародних стандартів оцінки, зокрема, IVS (International Valuation Standards) та Європейських стандартів оцінки EVS (European Valuation Standards, TEGoVA), що значно розширило б наукову новизну та міжнародну релевантність дослідження, особливо з огляду на необхідність гармонізації української оціночної практики із міжнародними підходами.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 (п'ять) членів ради.

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Осипенко Катерині Олександрівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Влада СИМАКОВА-ЄФРЕМЯН

